

บทที่ ๕

บทสรุปและอภิปราย

การศึกษาถึงบริษัทลงทุนข้ามชาติ ทั้งรูปลักษณะโดยทั่วไป กำเนิด และ ลักษณะโดยทั่วไปสำหรับบริษัทลงทุนข้ามชาติในประเทศไทย รวมทั้งการศึกษาถึงผลกระทบต่อการชำระหนี้ ที่เกิดจากบริษัทการผลิตซึ่งมีบริษัทลงทุนข้ามชาติร่วมทุนอยู่ แม้ว่าจะไม่ใช่การอธิบายถึงบริษัทฯ ในประเทศไทยเป็นครั้งแรก แต่ก็เป็นการพยายามที่จะวัดผลทางเศรษฐกิจอย่างน้อย ๑ ประการ ที่บริษัทฯ ได้สร้างให้แก่ประเทศไทย ในฐานะผู้รับทุน คือ ผลกระทบต่อการชำระหนี้ ซึ่งเมื่อผลการชำระหนี้ขาดดุลในระยะหลัง ได้เกิดความสงสัยว่าสาเหตุของการขาดดุลเกิดจากอะไร การผลิต การค้า การลงทุน ที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเงินตราต่างประเทศมีส่วนทำให้ผลการชำระหนี้ขาดดุลบ้างหรือไม่เพียงใด ผู้ที่สนใจปัญหาได้พยายามอธิบายโดยอาศัยข้อมูลที่มีอยู่หรืออธิบายในแนวที่ตนเชื่อถือ

เนื่องจากการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการเปลี่ยนแปลงรายการและมูลค่าในดุลการชำระเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อผู้ลงทุนเกือบทั้งหมด คือบริษัทฯ ขนาดยักษ์ และขนาดใหญ่ ของประเทศอุตสาหกรรมเก่า และอุตสาหกรรมใหม่ ที่เหลือเป็นการลงทุนจากรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ และองค์การระหว่างประเทศ ฉะนั้น การศึกษาถึงการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ หรือการลงทุนโดยตรงจากบริษัทฯ ก็คือ การศึกษาในเรื่องเดียวกันนั่นเอง อาจจะแตกต่างกับเล็กน้อยที่ว่าการศึกษาแบบแรก ผู้ศึกษามักจะกระทำในระดับมหภาค คือ ศึกษาการลงทุนทั้งหมดหรือแยกเป็นรายประเทศ ขณะที่การศึกษาแบบที่ ๒ สนใจในระดับย่อยลงมาคือเป็นรายบริษัท เนื่องจากเห็นว่าแม้พฤติกรรมของบริษัทในหมวดอุตสาหกรรม

เดียวกันจะคล้ายคลึงกัน แต่การที่บริษัทมีผู้ถือหุ้นต่างประเทศกัน ความแตกต่างก็จะเกิดขึ้นได้

ตามที่แถลงไว้ในบทที่ ๑ ว่า วัตถุประสงค์ประการหนึ่ง เพื่อเป็นการแนะนำให้ผู้สนใจการลงทุนต่างประเทศได้พิจารณาลักษณะของการลงทุนในระดับบริษัทให้มากขึ้น กับทั้งรวบรวมลักษณะสำคัญของบริษัทฯ เช่น กำเนิด การขยายตัว ของบริษัทฯ และการขยายการลงทุนข้ามประเทศเท่าที่จะยกเป็นตัวอย่างได้เพื่อสะดวกแก่ผู้ศึกษา

บทที่ ๒ ตอนที่ ๑ เขียนขึ้นเพื่อสนองวัตถุประสงค์ข้างต้น แม้ว่าจะไม่ได้แทรกบทวิเคราะห์เกี่ยวกับกำเนิด และลักษณะของบริษัทฯ ไว้มากนัก แต่ผู้อ่านก็อาจจะพอสรุปได้ว่า บริษัทลงทุนข้ามชาติขนาดนี้กับต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนมีกำเนิดมาจากบริษัทหรือร้านค้าขนาดเล็กที่มีเจ้าของคนเดียว อย่างมีตยอย หรือมีผู้ถือหุ้นไม่กี่คนอย่าง - แสตนคาร์ตออย แล้วพัฒนาตนเองจนเป็นบริษัทขนาดใหญ่ สิ่งสำคัญที่ทำให้บริษัทพัฒนาตนเองได้คือ ความได้เปรียบทางการผลิตและการค้า เช่น กรณีของมีตยอยที่มีเทคนิคในการค้าดีกว่าคู่แข่งอื่น ก็การทำลายคู่แข่งอื่นโดยวิธีการต่าง ๆ เพื่อตัดปัญหาเกี่ยวกับการแข่งขัน และลดต้นทุนการผลิตส่วนหนึ่งได้ เมื่อกิจการสามารถสะสมทุนได้จำนวนหนึ่ง การขยายตัวของบริษัทก็เป็นไปได้ง่าย การทำลายคู่แข่งอื่นจึงอาจจะขยายมาเป็นการรวมกระบวนการผลิตทั้งหมดหรือหลาย ๆ ประเภทกับการค้าเข้าด้วยกัน และเมื่อการค้าขยายตัวจนถึงที่สุดการลงทุนในต่างประเทศก็เป็นสิ่งตามมาเพื่อแสวงหาแหล่งวัตถุดิบหรือตลาดใหม่ ๆ เนื่องจากการลงทุนในประเทศแม้จะถูกจำกัดด้วยกฎหมายหรือคู่แข่งอื่นพัฒนาในระดับเท่ากัน

เมื่อบริษัทฯ ลงทุนในประเทศกำลังพัฒนา เนื่องจากความไม่รู้และการขาดการบังคับของรัฐบาลประเทศเหล่านี้ทำให้รัฐบาลสร้างเครื่องมือที่อำนวยความสะดวกแก่การลงทุนอย่างมากมาย เช่น ยกเว้นภาษีเครื่องจักรนำเข้า หรือให้เงินกู้แก่กิจการ เมื่อมีการศึกษาถึงผลของการลงทุนในประเทศเหล่านี้พบว่า แม้ว่าบริษัทฯ ได้นำผล

ประโยชน์ทาง เศรษฐกิจมาให้ก็ตาม แต่โดยแท้จริงแล้วผลประโยชน์ต่อประเทศก็น้อยกว่าที่กำหนดเป้าหมายไว้ การผลิตในประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ให้ผลตอบแทนแก่บริษัทฯ ในระดับการเติบโตที่รวดเร็วมาก จนในระยะประมาณ ๒๐ ปีมานี้ ได้มีผู้พยายามศึกษาว่า โดยแท้จริงแล้วบริษัทฯ ทำให้เกิดผลประโยชน์แก่ประเทศผู้รับทุนในส่วนใดบ้าง และมีการตั้งข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับการดำเนินการของบริษัทฯ เพื่อนำผลประโยชน์ออกนอกประเทศ เช่น การผูกมัดให้ซื้อวัตถุดิบ การตั้งราคาโอนระหว่างประเทศ (transfer Pricing) เป็นต้น

ประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศผู้รับทุนจากการลงทุนของบริษัทฯ สัญชาติต่าง ๆ มากมายเช่น ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา หรือประเทศแถบยุโรปอื่น ๆ ลักษณะของผู้ลงทุนจะแตกต่างกันทั้งการร่วมทุนกับคนไทย การขยายการผลิตและการค้า ความชำนาญในการผลิตของผู้ลงทุนประเทศต่าง ๆ การศึกษาถึงผลประโยชน์และการสูญเสียทางเศรษฐกิจก็ได้มีผู้วิเคราะห์ไว้มากมายหลายแง่มุม ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในรูปการลงทุนต่างประเทศโดยทั่วไป

เมื่อวัดผลกระทบต่อดุลการชำระเงินของบริษัทฯ ที่มีทุนต่างประเทศรวมอยู่ในบทที่ ๓ การวิเคราะห์ได้พยายามเลือกปัจจัยที่กระทบต่อดุลการชำระเงินทุกปัจจัยทั้งส่วนที่เป็นรายการที่เป็นตัวเงินจริง หรือรายการที่ใกล้เคียงตัวเงินที่มีผลให้มูลค่าในดุลการชำระเงินเปลี่ยนแปลง เช่น การทดแทนการนำเข้า ดังนั้น ปัจจัยทั้งที่เป็นรายการเงินไหลเข้า (inflow) และรายการเงินไหลออก (outflow) ในบทที่ ๓ จึงมีมากกว่างานวิจัยแบบเดียวกับในต่างประเทศ ซึ่งอาจจะกล่าวในที่นี้ได้ว่า ปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีผลกระทบต่อดุลการชำระเงินจริง ๆ ดังนั้น การรวบรวมปัจจัยเหล่านี้เข้าด้วยกัน ทำให้การวัดผลกระทบต่อดุลการชำระเงินมีความครอบคลุมกว้างงานที่กระทำในประเทศอื่น ๆ ตามที่ยกมาเปรียบเทียบกับในบทที่ ๔ อย่างไรก็ตามถ้าจะพิจารณาว่าบริษัทที่มีทุนต่างประเทศมีส่วนทำให้เงินตราต่างประเทศเพิ่มพูนขึ้นจริง ๆ เท่าใด จำเป็นต้องนำเอามูลค่า

วัตถุดิบในประเทศที่ใช้ในการผลิตของบริษัทและส่งออกได้ (exportable raw materials) หักออกจากมูลค่าของผลผลิต การวิเคราะห์ในรูปแบบนี้จำเป็นต้องใช้ความละเอียดในการพิจารณา การใช้วัตถุดิบของบริษัทตลอดจนลักษณะของวัตถุดิบ ในกรณีที่ทำการศึกษาบริษัทตัวอย่างจำนวนมากและนานติดต่อกันหลาย ๆ ปี จำเป็นต้องละเว้นการคำนวณส่วนนี้เนื่องจากไม่มีกำลังและรายละเอียดเพียงพอ (ผู้ที่สนใจอาจจะอ่านจากวิทยานิพนธ์ของ ดร.สมศักดิ์ บุญเลิศชัย ตามที่อ้างไว้แล้ว หน้า ๒๕๘)

ผลสรุปที่ได้ในระดับบริษัทพบว่าการลงทุนของบริษัทต่าง ๆ รายการที่เกี่ยวข้องทุนดำเนินการ มีการจ่ายเงินตราต่างประเทศเนื่องจาก ค่าเครื่องจักรมากกว่ารายการรับเงินเข้าประเภทต่าง ๆ เช่น มูลค่างาน หรือ เงินกู้ แม้ว่าการประมาณมูลค่างานจะสูงกว่าที่เป็นจริง เกือบร้อยละ ๗๕ (การชำระมูลค่างาน อาจชำระในระยะแรกเพียงร้อยละ ๒๕) ซึ่งแสดงว่าการสูญเสียเงินตราต่างประเทศสำหรับเงินทุนมีปริมาณสูงมาก จนทุนจากต่างประเทศไม่อาจชดเชยได้

แต่เมื่อบริษัทดำเนินการผลิต รายรับจากต่างประเทศจะมากกว่ารายจ่าย ซึ่งหมายความว่าเฉพาะวัตถุดิบ และผลผลิตที่ผลิตได้จริง ๆ แต่รายจ่ายอื่น ๆ ได้แยกออกพิจารณาต่างหาก เนื่องจากขาดแคลนข้อมูล เงินไหลเข้าสุทธิของบริษัทแต่ละแห่งในแต่ละปี สามารถชดเชยการขาดดุลในทุนดำเนินการได้เกือบทุกปี แสดงว่าบริษัทเหล่านี้สามารถนำเข้าเงินตราต่างประเทศได้ดีพอสมควร หรือนโยบายการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า ของประเทศได้ผลดีในแง่ช่วยประหยัดเงินตราต่างประเทศได้ดีพอสมควร เงินไหลเข้าสุทธิที่คำนวณได้จะสูงกว่าที่เป็นจริง เนื่องจากมูลค่างานต่างประเทศ

เมื่อแยกพิจารณาแบบการควบคุมหึ่งการควบคุมแบบที่ ๑ คือ Foreign Controlled (สำหรับบริษัทที่มีหุ้นต่างประเทศร้อยละ ๔๑ ขึ้นไป) Joint Controlled (หุ้นต่างประเทศตั้งแต่ร้อยละ ๒๖ ถึง ๔๐) และ Locally Controlled (บริษัทที่มีหุ้นต่างประเทศตั้งแต่ร้อยละ ๒๕ ลงมา) หรือแบ่งตามการควบคุมแบบที่ ๒ คือ Foreign

Controlled อันได้แก่บริษัทที่มีหุ้นต่างประเทศตั้งแต่ร้อยละ ๒๖ ขึ้นไป และ Locally Controlled สำหรับบริษัทที่มีหุ้นต่างประเทศตั้งแต่ร้อยละ ๒๕ ลงมา บริษัทที่มีการควบคุมโดยต่างชาติ (Foreign Controlled ทั้ง ๒ แบบ) จะนำเงินเข้าประเทศมากกว่าบริษัทที่อยู่ในความควบคุมของคนในประเทศ ในเกือบทุกหมวดการผลิตและเกือบทุกปี

ดังนั้นข้อสรุปจึงอยู่ที่ว่า เมื่อการกำหนด เกี่ยวกับรายรับและรายจ่ายเงินตราต่างประเทศมีความครอบคลุมเพียงพอ จากผลคำนวณแสดงว่าบริษัทที่เป็นสาขาหรือมีบรรษัทฯ ร่วมทุนอยู่ ทำให้เกิดรายได้เงินตราต่างประเทศมากกว่าบริษัทท้องถิ่น ส่วนที่จะไม่ทำให้ข้อสรุปขัดเจนอยู่ที่จำนวนบริษัทที่เป็น Foreign Controlled มีจำนวนมากกว่าบริษัท Locally Controlled

ผลสรุปที่ได้ในการศึกษาครั้งนี้ จะแตกต่างจากผลสรุปในประเทศอื่น ๆ ดังที่ได้เปรียบเทียบกับงานของ Lall และ Streeten และ Biersteker ในบทที่ ๔ ตัวอย่างของงานที่ยกมาให้ผลว่าการวัดผลกระทบจากการดำเนินการของบรรษัทฯ ในประเทศต่าง ๆ ต่อดุลการชำระเงินส่วนใหญ่เป็นลบ และโดยการเปรียบเทียบตัวแปรของเงินไหลเข้าและเงินไหลออกแล้ว การกำหนดตัวแปรของ Lall และ Streeten มีส่วนลำเอียงที่จะทำให้ผลจากการคำนวณเป็นลบ เนื่องจากตัดรายการมูลค่าทดแทนการนำเข้าออกจากรายการรายรับ ซึ่งถ้าถือเป็นรายรับเงินตราต่างประเทศก็จะเป็นรายการที่มีมูลค่าใกล้เคียงกับมูลค่าการส่งออก แต่งานของ Biersteker การให้คำจำกัดความของ inflow และ outflow ค่อนข้างแคบมากจนทำให้ผลการคำนวณไม่น่าเชื่อถือสำหรับผู้ที่ได้ศึกษา

ผู้ที่สนใจจะศึกษาผลกระทบของการลงทุนระหว่างประเทศต่าง ๆ ควรจะได้ศึกษาจากงานหลาย ๆ ชิ้น เพื่อเปรียบเทียบวิธีการศึกษา ข้อมูล และลักษณะของข้อสรุป โดยเฉพาะถ้าการศึกษานั้นเป็นการเปรียบเทียบผลในประเทศต่าง ๆ ความเข้าใจเรื่อง

พื้นฐานหรือลักษณะดั้งเดิมของการผลิตในภาคอุตสาหกรรมเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อจะได้เลือกหรือคิดค้นวิธีการคำนวณที่ถูกต้องใกล้เคียงสภาพของประเทศนั้น การเสนอข้อมูลควรจะได้แยกพิจารณาตามชนิดของการผลิตมากกว่าพิจารณารวมกันไป เพราะลักษณะการผลิตของแต่ละอุตสาหกรรมจะแตกต่างกัน และการเปรียบเทียบระหว่างประเทศ ไม่ควรใช้ประเทศที่มีความแตกต่างทางเศรษฐกิจมากนัก เพราะคำตอบอาจจะแตกต่างกันจนสรุปไม่ได้ นอกจากนี้ถ้าเป็นไปได้ผู้ศึกษาควรจะได้เก็บข้อมูลที่ต้องการเอง เพื่อจะได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน การใช้ข้อมูลทุติยภูมิอาจจะทำให้ต้องแก้ไขวิธีการคำนวณทำให้ข้อสรุปไม่อาจจะชี้ชัดเจนได้ ถ้าเป็นงานในบทที่ ๓ ที่แยกรายจ่ายประเภทต่าง ๆ ออกจากการดำเนินการ ข้อสรุปสำหรับผลกระทบเนื่องจากการดำเนินการ จึงไม่อาจยืนยันได้ว่าให้ผลบวกต่อดุลการชำระเงิน เนื่องจากไม่มีรายละเอียดของการส่งรายจ่ายสำหรับบริการต่าง ๆ ที่ได้รับ ออกนอกประเทศ เพราะถ้าหักด้วยรายจ่ายเหล่านี้แล้ว อาจจะมีหลายบริษัทที่ขาดดุลการชำระเงินก็ได้

สำหรับการตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการตั้งราคาโอนระหว่างประเทศ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วถ้ามีจริงแล้ว การดำเนินการน่าจะทำให้เกิดเงินไหลออกสุทธิ (net outflow) มากกว่า เมื่อคำตอบส่วนใหญ่เป็น net inflow ก็หมายความว่า การตั้งราคาโอนมีอยู่น้อยจนไม่กระทบต่อดุลการชำระเงิน

ข้อจำกัดที่สำคัญของการศึกษานี้ นอกจากความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลแล้ว การสมมติให้มูลค่าสินค้าที่ผลิตโดยบริษัทที่มีการลงทุนจากต่างประเทศเป็นการทดแทนการนำเข้าทั้งหมด ซึ่งก่อให้เกิดการประหยัดเงินตราต่างประเทศ หรือเป็นการส่งออกทั้งหมด ซึ่งก่อให้เกิดการได้มาซึ่งเงินตราต่างประเทศ อาจจะทำให้การประมาณค่าของผลบวกต่อดุลการชำระเงินของไทยสูงเกินกว่าความเป็นจริง การศึกษาที่จะให้สมบูรณ์กว่านี้น่าจะมีการประมาณขอบเขตของการทดแทนการนำเข้าที่แท้จริง และนำเอาวัตถุดิบของสินค้าออก ซึ่งอาจจะส่งออกได้ในรูปของวัตถุดิบมาหักออกจากมูลค่าสินค้าที่ส่งออกโดยบริษัทต่างชาติ เพื่อจะได้ผลการประมาณค่าต่อดุลการชำระเงินที่แน่ชัดกว่านี้

นอกจากนี้ผลกระทบต่อรายได้ (income effect) ซึ่งเป็นผลกระทบขั้นสุดท้าย เนื่องจากผู้มีรายได้อื่นเกิดจากการลงทุนต่างประเทศ ในฐานะเจ้าของกิจการ เจ้าของปัจจัยหรือแรงงานที่ทำงานในบริษัท นำรายได้นั้นไปใช้จ่ายในการซื้อสินค้าเข้าเท่าไร หรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในดุลการชำระเงินอย่างไรบ้าง อย่างไรก็ตาม การศึกษาผลกระทบทางรายได้ไม่อาจจะทำได้โดยสะดวก เนื่องจากการกะประมาณรายได้ที่เกิดจากการลงทุนต่างประเทศเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก การกะประมาณขอบเขตการทดแทนการนำเข้าก็ไม่สามารถกำหนดได้อย่างแน่ชัด เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านข้อมูล และวิธีการคำนวณ

ผลการศึกษาในที่นี้ แม้ว่าจะมีข้อจำกัดต่าง ๆ ขึ้นต้น แต่ก็อาจให้ข้อสรุปเป็นเบื้องต้นว่า ขอบเขตของผลกระทบต่อดุลการชำระเงินของการลงทุนจากบริษัทต่างชาติ นั้น ขึ้นอยู่กับว่า การลงทุนนั้นสามารถก่อให้เกิดการส่งออก หรือทดแทนการนำเข้ามากน้อยเพียงใดและมีการใช้วัตถุดิบและสินค้าขึ้นกลางภายในประเทศมากน้อยเพียงใด กิจการที่สามารถส่งออกได้และทดแทนการนำเข้าได้มาก และใช้วัตถุดิบในประเทศในอัตราสูงย่อมก่อให้เกิดการได้มาหรือการประหยัดเงินตราต่างประเทศ ซึ่งเป็นผลดีต่อดุลการชำระเงินของประเทศผู้รับการลงทุน และเมื่อเรารวมเอาผลของทดแทนการนำเข้ามาพิจารณาด้วย ผลต่อดุลการชำระเงินของบริษัทข้ามชาติในประเทศไทยน่าจะเป็นบวกดังที่ได้คำนวณไว้ในบทที่ ๓ อย่างไรก็ตามถ้าหากว่าในระยะยาวมีการส่งออกอะไรออกไปมาก และมีการถอนเงินทุนออกไป ผลต่อดุลการชำระเงินอาจเป็นลบก็ได้ ซึ่งไม่อาจคาดคะเนได้จากข้อมูลที่มีอยู่ในปัจจุบัน ผลที่มีต่อดุลการชำระเงินเป็นเพียงพอประการหนึ่งในหลาย ๆ ประการทางการลงทุนจากบริษัทต่างประเทศ การศึกษาผลการลงทุนของบริษัทฯ ถ้าจะให้สมบูรณ์ควรจะคำนึงถึงผลทางด้านอื่น ๆ ซึ่งรวมทั้งผลที่มีต่อโครงสร้างอุตสาหกรรมการผลิต รายได้ การจ้างงาน รูปแบบการบริโภค การทำให้สภาพแวดล้อมเป็นพิษ ฯลฯ

เมื่อเปรียบเทียบผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของบริษัทฯ หรือการลงทุน จากต่างประเทศในประเทศไทยกับต่างประเทศ งานที่ศึกษาในประเทศไทยจะมีจำนวน น้อยมาก และการศึกษายังมีทิศทางซ้ำ ๆ กัน ความต้องการงานวิเคราะห์เกี่ยวกับการ ลงทุนต่างประเทศยังมีอยู่มาก เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการวางนโยบายทางเศรษฐกิจ ต่อไปในอนาคต และการวิเคราะห์ควรจะได้กระทำแบบติดตามผลการดำเนินงานโดย ตลอด งานที่ศึกษาในเล่มนี้เป็นแต่เพียงการตัดตอนพฤติกรรมของบริษัทออกมาวิเคราะห์ ซึ่งข้อสรุปจะขึ้นอยู่กับภาวะการผลิตของบริษัทว่ากำลังอยู่ในระหว่างขยายตัวและมีความ สามารถในการสร้างรายรับให้ประเทศ ซึ่งในระยะที่ถัดจากนี้ไป พฤติกรรมของบริษัท อาจจะไม่เป็นไปดังผลที่สรุปนี้ก็ได้